

به نام خدا

وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

خلاصه گزارش طرح پژوهشی

عنوان طرح پژوهشی

واکاوی مؤلفه‌های مورد نیاز، دشواری‌ها، و چالش‌های ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های مؤسسه‌های زیر پوشش وزات عتف

تاریخ شروع طرح پژوهشی	۹۶/۰۴/۲۱	تاریخ پایان طرح پژوهشی	۹۷/۰۴/۲۱
نام و نام خانوادگی مجری طرح پژوهشی	رضا رجبعلی بگلو		
نام و نام خانوادگی همکاران طرح پژوهشی	-		

درباره طرح پژوهشی

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) همچون برخی سازمان‌های بین‌المللی، فعالیت‌هایی در زمینه بهبود و گسترش کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی انجام می‌دهد. مدیریت، پشتیبانی و هدایت همکاری بین کتابخانه‌ای، تسهیل دسترسی به منابع اطلاعاتی (پایان‌نامه‌ها)، و طراحی سامانه‌های اطلاعاتی گوناگون برای پشتیبانی از خدمات و فعالیت‌های این کتابخانه‌ها از جمله مهم‌ترین اقدام‌های ایرانداک محسوب می‌شود. با این حال، نگاهی به پژوهش‌های داخلی و استفاده از تجربه‌های بین‌المللی می‌تواند مهمترین دغدغه‌ها و مسائلی که این کتابخانه‌ها با آن‌ها روبرو هستند را به نمایش گذاشته و زمینه حرکت ایرانداک در راستای این امور را توجیه نماید. پژوهش حاضر با هدف شناسایی و استخراج مؤلفه‌های مورد نیاز، چالش‌ها و دشواری‌های پیش روی ایرانداک برای بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) و همچنین، راهکارهای غلبه بر این چالش‌ها و دشواری‌ها انجام شد. ترسیم مدل مفهومی نقش ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت این کتابخانه‌ها نیز جزو اهداف پژوهش حاضر بود. از این رو، با بررسی پژوهش‌های داخلی، مهمترین دغدغه‌ها و مسائلی که کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی در ایران با آن‌ها روبرو هستند شناسایی شد. همچنین با بررسی پژوهش‌های خارجی، تشکیل شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی به‌عنوان مهم‌ترین راهکار برای بهبود و گسترش فعالیت این کتابخانه‌ها در فعالیت‌های ملی و بین‌المللی به‌دست آمد. از سوی دیگر، اسناد کمیسیون نظام اطلاع‌رسانی علم و فناوری نیز مورد بررسی قرار گرفت تا تجربه‌های ملی این کمیسیون مورد توجه قرار گیرد. نتایج بدست آمده از پژوهش‌های داخلی و خارجی، همراه با بررسی اسناد کمیسیون برای انجام گفتگو با مدیران و صاحب‌نظران در چهار گروه استفاده شد.

روش پژوهش

گروه‌های چهارگانه پژوهش دربرگیرنده ۱۳ نفر از مدیران کتابخانه دانشگاهی و پژوهشی (در استان تهران)، ۴ نفر از مدیران سطوح میانی و بالای ایرانداک (در ارتباط با کتابخانه‌ها)، ۲ نفر از معاونان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف) و ۴ نفر از افراد تأثیرگذار در حوزه نظام ملی اطلاع‌رسانی دانشگاهی بود. بنابراین، پژوهش حاضر از نوع کیفی و با رویکرد تحلیل محتوا انجام شد. در بخش تحلیل محتوا، دیدگاه مدیران در گروه‌های چهارگانه همراه با ۴۸ صورتجلسه کمیسیون نظام اطلاع‌رسانی علم و فناوری بررسی شد. اعتبار یافته‌های پژوهش با استفاده از بازبینی جزئی و کلی مقوله‌ها و کدها، و روش بررسی اعضا تقویت شد. نتایج به‌دست آمده از تحلیل محتوای گفتگوها در چهار بخش ضرورت پذیرش نقش‌ها از سوی ایرانداک؛ چالش‌ها و دشواری‌های درون‌سازمانی و برون‌سازمانی ایرانداک برای پذیرش نقش، راهکارهای پیش‌روی ایرانداک برای پذیرش نقش، و زیرساخت‌های حاکمیتی اجرای نقش از سوی ایرانداک استفاده شد.

یافته‌های طرح پژوهشی

نتایج پژوهش حاضر نشان داد احیا، تثبیت و تقویت جایگاه کمیسیون نظام اطلاع‌رسانی علم و فناوری؛ تقویت وظایف حاکمیتی ایرانداک در وزارت عتف (در ارتباط با کتابخانه‌ها)؛ تشکیل مجمع و یا شبکه کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛ گسترش و بهبود ارتباط ایرانداک با کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛ تدوین نگاهت نهادی میان سازمان‌های همکار در حوزه کتابخانه‌ها، اطلاعات و منابع اطلاعاتی؛ روزآمدی سیاست‌ها و اساسنامه ایرانداک در ارتباط با کتابخانه‌ها؛ استفاده از ظرفیت‌ها و رویکردهای انجمن‌های علمی؛ تکمیل آمار و اطلاعات کتابخانه‌ها؛ تدوین و توسعه استاندارد کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛ پایش، نظارت و ارزیابی فعالیت کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی؛ تدوین نظام جامع نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای؛ توسعه حرفه‌ای مستمر حرفه‌مندان؛ و آینده‌پژوهی و آینده‌نگری کتابخانه‌های دانشگاهی و پژوهشی جزو مهم‌ترین راهکارهای عملیاتی و اجرایی برای بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های زیر پوشش وزارت عتف هستند. همچنین، مدل مفهومی نقش ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت این کتابخانه‌ها نیز ترسیم شد.